

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
w sprawie **F.K.**,
skazanego z art. 197 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 15 listopada 2023 r.,
kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach
z dnia 25 kwietnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 116/23,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Chorzowie
z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt II K 425/21,

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć
skazanego.**

[Szk]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Chorzowie z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt II K 425/21, F.K. został uznany za winnego tego, że w dniu 13 kwietnia 2019 roku w U., podczas służbowego wyjazdu szkoleniowo-integracyjnego, w Hotelu, używając przemocy wobec pokrzywdzonej A.K. w postaci wciągnięcia jej siłą z korytarza do pokoju hotelowego i wykorzystując własną przewagę fizyczną nad

pokrzywdzoną, a następnie poprzez stosowanie siły fizycznej w postaci przytrzymywania pokrzywdzonej rękoma, doprowadził ją do obcowania płciowego polegającego na odbyciu niepełnego waginalnego stosunku płciowego i jednocześnie spowodował u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci stłuczenia podudzia lewego z sińcem, stłuczenia podudzia prawego z sińcem, stłuczenia uda prawego z sińcami, stłuczenia lewego ramienia z czterema sińcami, zasinienia prawego przedramienia,

tj. przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które – na podstawie art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. – wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności. Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądzono od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w kwocie 20000 złotych, zaś na podstawie art. 41a § 1 i § 4 k.k. środek karny w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną w jakikolwiek sposób przez okres 5 lat oraz zakaz zbliżania się do pokrzywdzonej na odległość mniejszą niż 100 metrów na okres 5 lat.

Od tego wyroku apelację wnieśli obrońcy oskarżonego oraz pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej i prokurator na niekorzyść oskarżonego.

Pierwszy z obrońców – podnosząc zarzut obrazy przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (art. 193 § 1 k.p.k.; art. 193 § 1 k.p.k.; art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k.; art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k.; art. 410 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.) – wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego jej rozpoznania.

Drugi z obrońców zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczonej kary, podnosząc zarzut jej rażącej niewspółmierności. Wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i wymierzenie oskarżonemu kary mieszanej 6 miesięcy pozbawienia wolności i 2 lat ograniczenia wolności, polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin miesięcznie.

Prokurator, podnosząc zarzuty obrazy przepisu postępowania (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.), która miała wpływ na treść orzeczenia, polegającą na zaniechaniu dokładnego określenia przypisanego oskarżonemu czynu z art. 157 § 2 k.k., wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez doprecyzowanie w opisie przypisanego oskarżonemu czynu z art. 157 § 2 k.k., że doznane przez pokrzywdzoną obrażenia ciała naruszyły czynności narządów jej ciała na okres poniżej 7 dni.

Pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej – podnosząc zarzut obrazy przepisu prawa procesowego mający istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku – art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i brak zamieszczenia w opisie czynu zabronionego przypisanego oskarżonemu F.K. wszystkich znamion czynu z art. 157 § 2 k.k. oraz – z ostrożności procesowej – zarzut obrazy przepisu prawa materialnego art. 157 § 2 k.k. – wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części, poprzez dodanie w opisie czynu przypisanego oskarżonemu, że obrażenia ciała doznane przez pokrzywdzoną skutkowały naruszeniem czynności narządów jej ciała na okres trwający nie dłużej niż 7 dni.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2023 r., sygn. akt VII Ka 116/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uzupełnił opis przypisanego oskarżonemu czynu z art. 197 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. o zapis, iż doznane przez pokrzywdzoną A.K. obrażenia naruszyły prawidłowe czynności narządów jej ciała na okres poniżej siedmiu dni i za to na mocy art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 37b k.k., wymierzył oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i karę roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym. W pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony przez obrońcę skazanego, który we wniesionej kasacji podniósł następujące zarzuty:

- 1) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 457 § 3 k.p.k., art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 6 k.p.k. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu II instancji w sposób wysoce lakoniczny, a także niewskazujący z jakich powodów zarzuty apelacji obrońcy Sąd Okręgowy

uznaje za nietrafne, a także poprzez sporządzenie uzasadnienia opartego przede wszystkim na podkreśleniu, że Sąd II instancji podziela pogląd Sądu I instancji, co skutkowało naruszeniem prawa skazanego do sprawiedliwego procesu sądowego i jego prawa do obrony;

2) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. poprzez nieprawidłowo przeprowadzoną kontrolę odwoławczą, a to nieodpowiednie i sprzeczne z logiką rozważenie zarzutu w zakresie ustaleń faktycznych dotyczących obrażeń okolic pochwy i dróg rodnych pokrzywdzonej pomimo tego, że ustalenia te poczynione być mogły wyłącznie przez osoby posiadające wiedzę specjalną, bowiem wiedza ta nie miała charakteru notoryjnego, co zobowiązywało Sąd II instancji do powołania odpowiednich dowodów z opinii biegłych, a w konsekwencji: utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy, w sytuacji, gdy właściwa ocena dowodów i powołanie biegłego także, co do zakresu obrażeń pokrzywdzonej skutkować winna uniewinnieniem skazanego od zarzucanego mu czynu;

3) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

a. art. 201 k.p.k. a *contrario* w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 190 § 3 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1a k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłej E.L. oraz o ewentualne dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z ustnej opinii innego nowego biegłego z zakresu ginekologii i położnictwa, w sytuacji, gdy opinie uprzednio złożone przez biegłą są niejasne, niepełne i zawierające sprzeczności, a wnioski dowodowe w tym zakresie nie zmierzały do przedłużenia postępowania, ale do jednoznacznego wykazania okoliczności wskazanych szczegółowo we wniosku dowodowym, co doprowadziło do skazania oskarżonego, pomimo istnienia wątpliwości co do rzetelności wcześniejszych dowodów w postaci opinii biegłej w sytuacji, gdy z jednej strony z opinii lekarskiej głównej i uzupełniającej E.L. wynika *explicite*, że „obrażenia mogą świadczyć o przemocowym charakterze usiłowania doprowadzenia do stosunku”, ale jednocześnie też „świadczyć o chęci dokonania stosunku”, a ponadto, że badanie ginekologiczne wyklucza, aby doszło do stosunku

seksualnego; z drugiej strony biegła wskazuje, że „zdarzenie miało miejsce”, nie precyzując nawet, jakie zdarzenie ma na myśli;

b. art. 172 k.p.k. *a contrario* w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1a k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z konfrontacji biegłych O.Z. i B.L. w sytuacji, gdy celem tego dowodu nie było wyłącznie przedłużanie postępowania, a sprzeczności między opiniami biegłych uniemożliwiały Sądowi II instancji zajęcie stanowiska w kwestii okoliczności wymienionych szczegółowo we wniosku dowodowym zawartym w apelacji obrońcy adw. T.R., a także, gdy art. 170 § 1a k.p.k. statuuje zakaz oddalenia wniosku dowodowego na podstawie art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., gdy wniosek dowodowy zmierza do udowodnienia okoliczności, które mają istotne znaczenie dla ustalenia, czy czyn zabroniony został popełniony – a w konsekwencji podniesionych tu zarzutów dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa skazanego w sytuacji, gdy powinno to skutkować ustaleniem wątpliwości, co do jego sprawstwa, które to winny zostać wytłumaczone na korzyść skazanego;

4) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez niedostrzeżenie błędnej, sprzecznej z zasadami logiki, doświadczenia życiowego i zasadami swobodnej oceny dowodów dokonanej przez Sąd I instancji, co skutkowało utrzymaniem przez Sąd II instancji oceny dowodów dokonanych przez Sąd Rejonowy (pomimo złożenia odpowiednich zarzutów w apelacji obrońcy) w następującym zakresie:

a. przeniesienia przez Sąd II instancji do wyroku oceny dowodu z zeznań pokrzywdzonej, które to zostały przez Sąd I instancji uznane za wiarygodne, w sytuacji, gdy zeznania te nie korespondują z pozostałymi dowodami, w tym zwłaszcza z opiniami biegłych, zeznaniami innych świadków, wyjaśnieniami skazanego, nagraniami z monitoringu;

b. przy jednoczesnym przeniesieniu przez Sąd II instancji do wyroku oceny dowodów z wyjaśnień skazanego, które to zostały przez Sąd I instancji uznane za niewiarygodne w zakresie, w jakim nie przyznawał się on do zarzucanego mu

czynu, a zarazem przebiegu zdarzenia w pokoju hotelowym – a w konsekwencji utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy, w sytuacji, gdy właściwa ocena dowodów skutkować winna uniewinnieniem skazanego od zarzucanego mu czynu;

5) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. oraz art. 201 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. poprzez niedostrzeżenie oczywistych sprzeczności w opiniach biegłej R. i niedostrzeżenie, że ich ocena dokonana przez Sąd I instancji jest nieodpowiednia, w sytuacji, gdy są to opinie wewnętrznie sprzeczne, a Sąd II instancji winien z urzędu podjąć działania skutkujące wyjaśnieniem tych rozbieżności, a w konsekwencji podniesionego tu naruszenia przepisów procesowych dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w zakresie sprawstwa skazanego;

6) rażące naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na treść orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. poprzez nierozważenie z urzędu poza zakresem zaskarżenia i zarzutami apelacji niewłaściwej, sprzecznej z logiką oceny dowodów przez Sąd I instancji, a to opinii biegłego z zakresu ortopedii R.H. (k. 494-495), w której biegły wprost wskazuje, że „zgromadzony materiał dowodowy nie pozwala na szczegółowe ustosunkowanie się do pytań sądu”, a w treści opinii nie potrafi wskazać w jaki sposób doszło do pojawienia się na ciele pokrzywdzonej konkretnych obrażeń, co skutkowało dokonaniem ustaleń faktycznych w oparciu o niejasną opinię, a powinno skutkować ustaleniem wątpliwości, co do sposobu doznania obrażeń przez pokrzywdzoną i wytlumaczeniem ich na korzyść skazanego, zgodnie z zasadą *in dubio pro reo*.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów autor kasacji wniósł uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wyraził pogląd o jej oczywistej bezzasadności.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest bezzasadna w oczywistym stopniu, co uprawniało do jej oddalenia na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Jeśli chodzi o pierwszy zarzut, to niezależnie od tego, że sama obraza art. 457 § 3 k.p.k. (bez znaczenia dla charakteru tego zarzutu było wskazanie na unormowania dotyczące zasad prawa) nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego kasacją orzeczenia (art. 537a k.p.k.), stwierdzić należy, że stanowisko obrońcy skazanego rozwinięte w uzasadnieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia kwestionuje jakość kontroli instancyjnej z uwagi na odwołanie się przez Sąd II instancji do stanowiska Sądu *meriti*. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym taki zabieg jest dopuszczalny. „Stopień szczegółowości rozważań Sądu odwoławczego uzależniony jest od jakości oceny dokonanej przez Sąd I instancji. Jeżeli ta ocena jest wszechstronna, pełna, logiczna i wsparta zasadami doświadczenia życiowego, a więc odpowiada w pełni wymogom nałożonym przez reguły z art. 7 k.p.k., to wówczas Sąd odwoławczy zwolniony jest od drobiazgowego odnoszenia się do zarzutów apelacji, kwestionujących w rzeczywistości taką ocenę. W takim wypadku wystarczające jest wskazanie głównych powodów niepodzielenia zarzutów apelacji, a następnie odesłanie do szczegółów uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji” (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2016 r., II KK 196/16, OSNKW 2016/11/72, LEX nr 2108503; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2021 r., IV KK 561/20, LEX nr 3400603*). Sąd odwoławczy miał zatem podstawy do sporządzenia uzasadnienia zawierającego odesłania do rozważań Sądu pierwszej instancji. Zadaniem zaś obrońcy było – dla skuteczności kasacji – wykazanie obrazy art. 433 § 2 k.p.k., co jednak nie nastąpiło, a o czym będzie mowa w dalszej części rozważań.

Wbrew bowiem twierdzeniom skarżącego w sprawie nie doszło do obrazy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. Sąd odwoławczy odniósł się do kwestii braku u pokrzywdzonej obrażeń w okolicy narządów płciowych, dzieląc w tej kwestii stanowisko Sądu pierwszej instancji, że nie jest w tym zakresie wymagana wiedza specjalna. Pogląd ten należy zaaprobować. Zasady logiki oraz doświadczenia życiowego pozwalały bowiem na uznanie, że jest możliwe dopuszczenie się przez sprawcę zgwałcenia z użyciem przemocy w taki sposób, iż u pokrzywdzonej w okolicach intymnych nie powstaną żadne obrażenia. Brak zatem tego rodzaju obrażeń nie wyklucza tego, że do zgwałcenia doszło, zwłaszcza

jeśli – tak jak w niniejszej sprawie pokrzywdzona doznała innych obrażeń, zakwalifikowanych jako lekki uszczerbek na zdrowiu, co do których wypowiedział się lekarz biegły sądowy – specjalista chorób kobiecych i położnictwa, wskazując w końcowym wniosku swej opinii, że mogą one „świadczyć o przemocowym charakterze usiłowania doprowadzenia do stosunku seksualnego a niekoniecznie do odbycia tegoż stosunku” (k. 245; k. 438). To natomiast, czy do obcowania płciowego doszło jest zagadnieniem zastrzeżonym dla sądu i nie leży w kompetencji biegłych, których opinie stanowią jedną z kategorii dowodów w sprawie, na podstawie których to dopiero sąd orzekający dokonuje ustaleń faktycznych.

Chybiony jest również kolejny, czwarty zarzut – obrazy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. Sprowadza się on bowiem w istocie do podważania oceny dowodów z zeznań pokrzywdzonej oraz wyjaśnień oskarżonego, nie zaś do zakwestionowania stanowiska Sądu odwoławczego weryfikującego ocenę Sądu *a quo*. Argumentacja obrońcy ma przy tym charakter polemiczny nie zaś problemowy, albowiem sprowadza się do przedstawienia własnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego na poparcie tezy o niewiarygodności relacji procesowych pokrzywdzonej i waloru wiarygodności depozycji skazanego, co z oczywistych względów nie może prowadzić do wykazania wadliwości kontroli instancyjnej.

Oczywiście chybione są również dwa ostatnie zarzuty, w których autor kasacji sygnalizuje wystąpienie przesłanek do zastosowania art. 440 k.p.k., co – w jego przekonaniu – powinno było zobligować Sąd odwoławczy do wyjścia poza granicę rozpoznawanych środków odwoławczych i rozważenie zagadnień związanych z opiniowaniem biegłych, sygnalizowanych przez skarżącego. Tyle tylko, że stanowisko wyrażone przez autora kasacji bazuje na jego własnej ocenie tych dowodów i w dodatku nie wykazuje, aby – nawet przy stwierdzeniu występujących w nich sprzeczności – miało to istotny wpływ na treść wyroku, a co dopiero, aby prowadziło do rażącej niesprawiedliwości orzeczenia. Jak wskazuje się w orzecznictwie: „art. 440 k.p.k. z uwagi na swój wyjątkowy charakter, może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy popełnione przez sąd pierwszej instancji uchybienia procesowe są rażące i ponadto miały - nie tylko potencjalny, ale realny, rzeczywisty wpływ na treść wyroku. Należy przypomnieć, że rażąca

niesprawiedliwość orzeczenia sądu odwoławczego ma miejsce wtedy, gdy sąd ten pominął lub nie zauważył takich uchybień popełnionych przez sąd, niewątpliwych i bezspornych, które w sposób znaczący mogą stanowić o naruszeniu przez orzeczenie między innymi zasady sprawiedliwej represji. Ta «rażąca niesprawiedliwość» w rozumieniu art. 440 k.p.k. musi być nie tylko «oczywistą» - a więc «widoczną na pierwszy rzut oka», «niewątpliwą» - ale też ma wyrażać poważny «ciężar gatunkowy» uchybienia, które legło u podstaw wydania orzeczenia dotkniętego «rażącą niesprawiedliwością». Rzeczą więc dotyczy nie każdej «niesprawiedliwości» wydanego orzeczenia, a jedynie takiej, której nie można pogodzić chociażby z zasadą rzetelnego procesu” (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2021 r., II KK 138/21, LEX nr 3245229*). W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie miała miejsca.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu, na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążając skazanego.

[SzK]

[ms]